

46
1764, 22.
No: 38.
SPECIMEN
CONTINENS

CAPVT IVRIS CONTROVERSVM

DE

IVRE RESTRINGENDI
LIBERTATEM SVBDITORVM

QVOD

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA

P R A E S I D E

D. CHRISTIANO HENR. BREVNING

PROFESSOR. PVBLIC. ORDIN. IVR. NAT. ET GENT.

ET SOCIETAT. LITER. DVISVURG. SOCIO

IN AVDITORIO PETRINO

DIE XXVIII. SEPTEMBR. ANNO CIDI⁰CCLXIV.

DEFENDET

CHRISTIANVS IVLIVS SCHV⁰TZ

ISLEB. MANNSELD.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA.

EX OFFICINA LYOGENHEMIA.
L I P S I A E
CHRISTIANVS IVLIVS SCHVLTZ
DIE XXIII SEPTEBR ANNO MDCCCLXIII
IN AVDITORIO PETRINO
D. CHRISTIANO HENR. BREVNING
P R A E S I D E
ILLVSTRIS ROTARVM ORDINIS GRATIA
LIBERTATEM SVBITORVM
IVRE RESTRINGENDI
CAPVT IVRIS CONTROVERSVM
CONTINENS
SPECIMEN

DOMINO
SVMME REVERENDO
PERILLVSTRI ATQVE GENEROSISSIMO

DOMINO
FRIDERICO ABRAHAM
DE HOPFFGARTEN

SERENISSIMI ELECTORIS SAXONIAE
CONSILIARIO INTIMO PRAEFECTO CAMERAE
NEC NON COMITATVS MANNSFELDENSIS

VTI ET
PRAEPOSITO CANONICATVS NVMBVURGENSIS
ETC. ETC. ETC.

DOMINO ET MAECENATI SVO
GRATIOSISSIMO INDVLGENTISSIMO
D. D. D.

DOMINO
SVMME REVERENDO
PERILLVSTRI ATOVE GENEROSISSIMO
DOMINO
FRIDERICO ABRAHAM
D. R. HOPFGARTEN
SERENISSIMI ELECTORIS SAXONIAE
CONSILARIO INTIMO PRAEFECTO CAMERAE
NEC NON COMITIS MANNHEIMENSIS
VII ET
PRAEPOSITO CANONICATVS NAMBVRGENSIS
ETC. ETC. ETC.
DOMINO ET MAECENATI SVO
GRATIOSISSIMO INDVLGENTISSIMO
A. D. D.

SVMME REVERENDE,
PERILLVSTRIS AC GENEROSISSIME
DOMINE
DOMINE GRATIOSISSIME!

Non ex populari quadam ratione, ad
TE, DOMINE EXCEL-
LENTISSIME, leuioris hoc
armaturae opellulum festinat; sed vt TIBI,
pro insigni gratia, qua patrem et meos huc vs-
que non plane indignos aestumare voluisti obser-
uantissimam simul ac gratissimam mentem aliquo
saltem modo tester. Ignoscas ideo audaciae
meae, et has studiorum meorum primitias se-
rena illa et gratiosa fronte, quae propria TI-
BI est, et munerum TVORVM grauitatem
comitatur, accipias, demisse precor.

Sem-

*Semper ardentissimis ad diuinam accedo pro-
uidentiam precibus, supplex rogans, vt TE,
DOMINE GRATIOSISSIME, GEN-
TEMque TVAM PERILLVSTREM
tueatur, seruet, et ita seruet, vt omni felici-
tatis genere fruaris, et patria per longos ad-
huc annos, saluberrimis TVIS consiliis efflo-
rescat. Ita vale TVAque gratia in posterum
quoque complectere*

SVMME REVERENDI
AC PERILLVSTRIS

TVI NOMINIS

Lipsiae,
die XXII. Septembr.
MDCCLXIV.

CVLTOREM DEVOTISSIMVM

CHRISTIANVM IVLIVM SCHV'TZ.

DE
IVRE RESTRINGENDI LIBERTATEM
S V B D I T O R V M.

§. I.
Civitates erectas causam habuisse communis securitatis atque defensionis, qualis etiam erigendarum occasio fuerit, nemo inter eos negat, qui bene de republica vel adeo fabulose inter veteres interque recentiores scriperunt. Ad beatiorem commodioremque vitam et tranquillio-rem magis deductos esse homines, ab iis, per quos in primis temporibus quaedam gentes collectae; quae dein in rempublicam accreuerunt, narrant veteres; novi vero auctores aiunt, pactos esse homines inter se, quo per imperium, vivere possent in coniunctione aliqua mutuae defensionis ad obtinendam securitatem promouendamque conseruationem. Neque adeo improbabilis est opinio L O O C K I I in Tractat. cui Tit. *du Governem. civil. Chapitr. VII. §. 8.*, qui

qui affirmat: *Toutes leurs sociétés politiques ont commencé par une union volontaire & par un accord mutuelle de personnes, qui ont agi librement dans le choix, qu'ils ont fait de leur gouverneurs & de la forme du gouvernement.* Non pugnabo iam cum his, qui magis ex latronum colluue enatas esse ciuitates affirmant et ex primario latrone reliquas autoritate sua supprimebant monarchiam, nescio quo veneficio, efformant. Videtur haec mihi opinio, a qua parum alienus est BOEHMERVS in *Iur. Publ. Vniu. Libr. I. C. 1.* si eius opinionem recte intuemur, admodum autoritati imperiorum et honestati ciuium iniuriosa, vt reliqua taceam argumenta, quippe ad praesentem causam haec controuersia nihil facit. Est ciuitatum essentiale imperium, siue per ipsum populum, siue per optimates, siue per monarchiam administratum. Huius imperii ea est primaria causa, vt non tantum media ad obtinendum finem communis ciuilibus consociationis determinet atque constituat, verum vt etiam singula sui populi membra atque subditos cogat, ad ea peragenda, per quae illa consequi possint, quae media putauit ad finem tendentia. Habet ergo imperium seu quod iam idem erit maiestas, (quippe exercitium imperii maiestas appellatur), ius ciuium atque subditorum actiones dirigendi. Nulla autem vnquam actionum directio cogitari atque animo concipi poterit, quae non inuoluat facultatem restringendi alterius libertatem. Non ergo negari potest, competere maiestati ius restringendi ciuium subditorumque libertatem. Quae, si vtiq; vera sunt, nunquam errabimus, si ex hoc ipso iure obligationem, quae cum ipso iure nascitur, affirmemus. Est itaque subditorum ciuiumque obligatio, vt suas actiones suamque libertatem a maiestate restringi patiantur.

§. II. Ducunt me hae cogitationes ad alias. Probauimus, maiestatem posse iure suo libertatem subditorum atque ciuitatis membrorum restringere, ciuesque ad perferendam hanc restrictionem obligatos esse. Iam vero *restringere libertatem* non idem esse potest, atque *adimere libertatem*. Negat itaque lex antea probata libertatis *ademptionem*, quae *restrictionis* concedit. Scilicet illa membra quae in ciuilem abeunt societatem, antequam huic vinculo subiiciunt se, absque dubii ratione omnimoda plenariaque vtuntur libertate. Fiunt ciues, subiiciuntur imperio; at in tantum, in quantum exigit confociationis ciuilis finis. Non ergo amittunt libertatem, qui quo ad finem obligati sunt, sed restrictam habent libertatem. Caue ergo dicas, ciuibus nullam superesse libertatem, sed omnem simulac ciues fierent ademtam. Refert sane HOBBSIUS *de Ciue c. XIII. §. 6.* qui alias in subditorum iuribus minuendis grauius laborat, ad salutem populi, *vt innoxia perfruantur libertate*, cui sententiae quoque subscribit BOEHMERVS in *Iur. Publ. Vniuers. Libr. I. cap. V. §. 19.* Haec autem quae sit innoxia libertas, BOEHMERI verbis declaratur, *quantum salus publica permittit*. Incerta sane determinatio! sed dein quaedam addamus.

§. III.

Cum vero a nobis probatum sit, ciues subditosque frui *libertate*, at *restricta* tamen, necesse videtur, vt determinemus, quousque liberi sunt, quousque vero parent ex restricta illa libertate. Facile haec omnia determinari posse arbitror, si ad finem ipsius confociationis atque subiectionis respicimus. Fuit eorum, qui in rem publicam consenserunt, intentio, vt securitate atque defensione fruerentur atque ideo constituerunt imperium. Quis ergo negabit,

gabit, in iis causis communis atque propriae securitatis et defensionis, quaeque tanquam media ad illam obtinendam necessaria videri possunt, restrictam esse libertatem ciuium ex primo statim ciuitatis atque imperii pacto. Quare concludimus, in omnibus reliquis rebus, quae ad conseruationem securitatem defensionemque communem et singulorum propriam non spectant. neque hunc primum coniunctionis ciuilis finem aut mediate aut immediate turbant, in omnibus iis ciues innatam suam retinuisse libertatem, neque in his restrictam esse, multoque minus, si regulam sequimur, imminui infringique posse, nisi adsit exceptionis necessaria quaedam causa. Hinc quae ad oeconomiae domesticae, religionis, studiorum atque legibus naturalibus et fini ciuitatis non contrariis acquisitionibus adhuc libertatem ciuium superesse arbitror plenam atque perfectam. Quid enim interest ciuitati, an hoc vel illo cultu domestico utar, dummodo nemo conciuium meorum turbetur? Quid impedit, quominus ciuis in religione eum probem cultum, quem verum ex conuictione putem, modo nemini mea grauis sim religione, nec ea impediat finem ciuitatis; quae solet esse tolerantiae religionis causa in pluribus rebus publicis. Et qualiter studia liberalia, artes scientiaeque vnquam noxiae essent ciuitati, nisi quae ab improbis improbe tractarentur ad commouendas in republica seditiones, in ecclesia haereses atque grauissima schismata, quae ciuilis vnionis coniunctionem tollere atque destruere possent. Sed tunc non artium, non scientiarum culpa est. Neque arbitror semper paradoxarum sententiarum tractationem, maxime in iis scientiis, quae a cognitione pendunt, quaeque ciuile vinculum non tangunt, noxiam esse reipublicae, si non anilibus modis et lingua inperitissimis cognita sunt, quippe veritatibus maius lumen incenditur, et
ponde-

ponderatis hinc illinc argumentis scientiae, quae semper ciuitati profunt, augentur. Sane scientiae expertes sunt imperii, bene vero ii subsunt, qui ad turbandam rempublicam scientiis abutuntur. Et eousque liberi sunt ciues.

§. IV.

Iam videamus, quae maiestati competant circa hanc ipsam libertatem ciuium iura. Recte quidem asseruimus in regula, innoxiam esse ciuibus relinquendam libertatem, quippe in tantum, quantum ad obtinendum finem communem requiritur, suae renunciarunt libertati; at vero sicuti nulla prope est regula, quae non interdum suum perdat officium atque in aliquo fallat, ita utique ea, quae vere innoxia est libertas, noxia interdum fieri potest, quoties ciues sua abutantur libertate in perniciem patriae atque conciuum. Et quod *SENECA de Clement. cap. XXIV.* asserit, *remissius imperanti melius paretur*, non quidem intelligendum est, tanquam esset in maiestatis ciuilibus arbitrio positum, an libertatem suis subditis relinquere, an vero adimere possit, et si relinqueret, id magis suadendum esse; sed commendat Philosophus tantum clementiam, quae ex remissiori imperio apparet, h. e. si non statim, quoties contra leges peccatum sit, secundum leges coerceat puniatque seuerissime transgressorem legis; sed suadendum bono principi, vt interdum, quoties emendationis spes adest, aut quoties transgressoris studia artes scientiaeque alio modo profint et prodesse possint reipublicae, vt hunc vel omnis poenae remissione emendet, vel aggratiando leuiorique poena ad meliorem viam emendatioremque vitam reducat. Hoc mihi videtur remissius imperare. Quis vero ob inde principem et maiestatem inter tyrannos referret, qui seuerissime in transgressores legum statuit, nulla immixta clementia. Inclementem dicas, at non iniustum. Sed haec

non ad nostram causam. Diximus supra ciues esse adhuc liberos, frui libertate, quamuis restricta sc. respectu finis ciuitatis atque mediorum ad finem tendentium. Sequitur, maiestatem quidem obligatam esse, vt ciues in sua libertate simul tueatur defendatque, at vero eidem competere quoque ius, inspicere subditorum actiones, quas ex libertate naturali suscipiunt illa restricta, ne fini reipublicae atque ad eum obtinendum determinatis mediis contrarietur. Est enim ea prima obligatio maiestatis, ex qua ius illius oritur, vt omnia ea agat, quae ad obtinendum finem necessaria.

§. V.

Neque iam aliqua erit difficultas determinandi: *an et quatenus restringere possit libertatem?* Facile patet nos non de illa restrictione libertatis naturalis loqui, quae ex ipso ciuitatis pacto fit, quo quilibet, qui in nexum ciuilem atque in subiectionem consentit, eo ipso suam ad communem finem restringit libertatem agendique arbitrium. Est enim haec omnis pacti natura, vt in eo, de quo consentiunt paciscentes, libertas agendi nulla supersit, nam obligantur ad ea, in quae conserunt paciscentes. Loquimur itaque de ea libertate, quae innoxia est, quatenus illa restringi possit. Facile patet, ex fine ciuitatis esse diiudicanda omnia. Curare debet maiestas, ne quid fiat a membris consociationis ciuilis, quo turberetur tranquillitas ac securitas publica priuataque. Quodsi itaque innoxiae alias actiones ex libertate susceptae sint, facile contingere potest, vt exincidenti vel conciuuium vel totius vnionis conseruationi atque quieti periculum fiat; sequitur utique, hanc agendi libertatem restringere et actionem hanc alias innoxiam, iam periculosam prohibere non tantum posse, sed adeo debere maiestatem. Exemplo mentem vberius explicemus. Est

actio,

actio, quae in regula finem ciuitatis nunquam turbat, pro-
uentus suos naturales, ei qui plus pretii offert vendere. Is
enim, qui vendit pretiumque emtoris consensu constitu-
tum accipit, neminem nec priuatum, nec societatem ciui-
lem turbat. Potest quoque extraneo vendere, imo vile
saepius, vt vendat, quo nummi conquirantur. At si ciues
laborent fame ob sterilitatem, periculumque immineat, vt
ii, qui vitae sustentationem vix amplius promouere pote-
runt, patriam suamque ciuitatem deserturi sint, quod no-
xium esset ciuitati. Quis maiestati vitio vertat, si conser-
uandorum ciuium causa non tantum prouentuum exporta-
tionem prohibeat, verum etiam dardanarios ad frumentorum
venditiones cogat, legitimumque pretium constituat, sic-
que libertatem illorum innoxiam alias restringat, quousque
conseruatio ciuitatis exigat. Sic religio in se ciuitati inno-
xia erit; haec enim praeter officia DEO debita felicitatis
futuræ post hanc vitam rationem habet. At quoties
dissensus religionis noxius esse poterit ciuitati, si dissidiae
oriantur turbas excitaturae. Poterit itaque maiestas eos
qui dissentiendo turbant communem ciuilem tranquillitatem
coercere, dissensus disputationes prohibere, imo dissentum
ipsum ita improbare, vt, qui nolint vel ex conscientiae li-
bertate consentire nequeant, exire iubere possit, ne am-
plius communis illa quies religionis dissensu impediatur. Et
ita facile in trecentis aliis regula data applicari potest, pro
vt actio aliqua minus noxia tandem damnosa fieri possit.

§. VI.

Restriçtio ergo libertatis a maiestate suscipi potest,
quatenus finis reipublicae id vrgeat. At quid? si subditi
improbate sua corrupti seditionem excitent suaeque maie-
stati obsequium negent. Recte poterit maiestas omnia ea
adhibere media, quibus reprimi possit illa seditio, neque

negandum, seditiosos, quo alii ab eiusmodi conatibus ciuitati perniciosissimis deterreantur, tanquam ciuitatis hostes grauiter punire. Contingere itaque potest in tam perturbato aliquo statu ciuitatis, vt maiestas arma arripere debeat contra suos ciues suosque subditos, quo eos redire cogat ad officium. Sic vt annuat suis conatibus belli fortuna alias dubia, vt vincat rebelles vt cogat agnoscere imperium; non inique quaeras, an tunc omnem iis libertatem eripere aut restringere possit? Rem omnem facile confici posse puto, dum ea primum excipiamus, in quibus nemini vnquam ius competere potest, scil. conscientiae libertatem: haec nunquam, et quae ab ea pendent, vel eripi vel restringi possunt. In reliquis innoxiiis actionibus sine dubio victoris erit arbitrium, quibus conditionibus in deditionem recipere velit rebelles, an omnem eripere libertatem, an restringere tantum in iis causis, quae occasionem seditionis dederunt, ne amplius tale quid moliri queant. Erant enim ante deditionem hostes, quibus nulla ciuium iura competere poterant, sed quos vt victos hostes considerare demum maiestas poterit. Sane non dici poterit, si omnem prope agendi libertatem eripiat aut restringat, iniuste egisse maiestatem; sed tunc seruos habebit, non amplius ciues: despota erit, non imperans: familia seruorum erit, non populus liber, quem repraesentat maiestas, simulac omnem omnino eriperit libertatem.

§. VII.

Adhuc alia nobis venit difficultas. Non raro solet in rebus publicis euenire, vt populus cum sua maiestate, siue a collegio optimatum administraretur, siue cum monarcha actiones ineat, inque iis quaedam quae maiestatis alias propria sunt iura, restringat. Habet experientia exempla. Contingere potest, vt quoties vel bellum suscipere, vel pacem in-

ire,

ire, vel foedera pangere velit maiestas, non possit, nisi requisito populi consensu, quod inde est, quia pactionibus aut vt vocant capitulationibus haec potestas ac vis maiestatica limitata atque restricta est. Possit quaeri: an populus pacto etiam cum maiestate inito possit statuere, quo minus maiestati liceat libertatem ciuium restringere? Dicamus breuiter ob libelli breuitatem nostram sententiam, quidue nobis videatur. Distinguendum arbitror, vtrum pacto illo comprobatum sit, plane restringere libertatem ciuium non amplius debere: an vero placuerit, maiestatem restringere non debere inconsulto atque non consentiente populo. Posterioris generis pacta iniri posse nemo negat. Si enim verum est in genere, iura maiestatica limitibus circumscribi posse pactionibus atque conuentionibus inter populum atque maiestatem initis, sed in sola forma imperii aristocratica et monarchica id applicari poterit (nunquam in hac specie maiestati limites poni posse recte negabitur. At vero si tanta esset populi alicuius temeritas, vt in omnem causam maiestati negarent interuenientibus pactis subditorum ciuiumque libertatem innoxiam restringendi ius ac facultatem; idem efficerent, ac si partem finis et constituti imperii et constitutae societatis ciuilibus tollerent. Quid enim, si actiones ex illa libertate agerentur a subditis, quae quidem in se innoxiae, at vero ex incidenti periculum afferrent reipublicae, sane maiestas in eum esset statum redacta, vt finem, propter quem instituta atque a populo ordinata curare nec deberet nec posset, sed potius vt coacta cerneret, quem interitum qualeue periculum passura sit ciuitas. Hoc vero fini contrarium, sic nullum esset pactum.

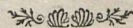
§. VIII.

Tandem inter ea, quae adhuc de hoc themate late disputari possent, vnicam quaestionem dabimus. Vfus loquendi

quendi non semper rectus introduxit distinctionem illam in regalia *maiora* et *minora*. Is qui regalia seu iura maiestatica scit, ea esse, quae maiestatis constituunt essentiam ita, ut iis ademptis amplius maiestas non sit, facile concedet regalia *minora* proprie loquendo, vix regalia dici posse. At usus popularis, sub iis ea iura subintellexit, quae, quamuis maiestati non propria, tamen interdum vel expressis conditionibus, vel taciturnitate concessit populus maiestati, inter quae iura simul continentur in *ἀδελφότητι*. Subintelligunt, ut maiestati competat ius, res nullius exclusis ciuibus et subditis sibi acquirere atque habere. Si pacta ad sunt, maiestatem in acquirendo ciuium libertatem restringere posse, dubium non videtur, sibi enim tribuant, quod ius maiestati non proprium tamen eidem concesserint. At iam dabimus, in republica haecenus pactis, populique consensu tale ius tributum atque concessum non esse, quaeri potest, an ipsa iam maiestas recte ex suo maiestatis sine possit hanc rerum nullius occupationem prohibere, ciuium in occupando libertatem restringere, sibi que hoc ius tribuere? si dicendum quid vniuersali lege verum sit, nunquam in hoc libertatem recte restringi, cauere tamen posse maiestatem, ne turbac occupando orientur. Consenserat enim populus, ut omnia ea ageret, quae ad tranquillitatem ac defensionem spectant, non vero transtulit, ut pro arbitrio iura cuius a natura data eripiat, quae cum res concernant, quae nullius sunt, neque ex territorii iure absque possessione capta, cum originaria in iis sit acquisitio, tanquam accessiones consideranda, ut nonnullis placet, et in iis occupandis nulla nullius ciuis aut alius laesio concipienda, verior mihi ea opinio, quae maiestati negat ius ciuilem libertatem in acquirendis rebus nullius, nisi consensus adfit, restringendi.

T A N T V M.

Leipzig, Diss., 1764

f
TA 30L

nur 31. Stück bisher verknüpft

VD 18

1764, 22.
No. 38.

SPECIMEN
CONTINENS
CAPVT IVRIS CONTROVERSVM
DE

IVRE RESTRINGENDI
LIBERTATEM SVBDITORVM

QVOD
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA
PRAESIDE

D. CHRISTIANO HENR. BREVNING

PROFESSOR. PVBLIC. ORDIN. IVR. NAT. ET GENT.
ET SOCIETAT. LITER. DVISBVRG. SOCIO

IN AVDITORIO PETRINO

DIE XXVIII. SEPTEMBR. ANNO CIDIICCLXIV.

DEFENDET

CHRISTIANVS IVLIVS SCHÜTZ

ISLEB. MANNSELD.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA.

